

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jana Rutsche a soudců Mgr. Heleny Konečné a JUDr. Ivony Šubrtové ve věci žalobkyň: **a) E. V., b) V. V.**, zákonní zástupci S. V. a M. V., zast. pro dané soudní řízení Mgr. Zuzanou Candigliota, advokátkou se sídlem Burešova 6, Brno, proti žalovanému: **Krajský úřad Královéhradeckého kraje** se sídlem Pivovarské náměstí 1245, Hradec Králové, v řízení o spojených žalobách proti rozhodnutím žalovaného ze dne 30. června 2016, č. j. KUKHK-22795/SM/2016-2, sp. zn. 71023/2016/KHK, a ze dne 12. července 2016, č. j. KUKHK-23365/SM/2016-2, sp. zn. 73588/2016/KHK,
t a k t o:

- I. **Rozhodnutí žalovaného ze dne 30. června 2016, č. j. KUKHK-22795/SM/2016-2, sp. zn. 71023/2016/KHK, a rozhodnutí ředitelky mateřské školy, jejíž činnost vykonává Mateřská škola Větrov, Křižíkova 1288, Jičín, ze dne 23. května 2016, č. j. MSJCV 49-3/2016, se zrušují a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.**
- II. **Rozhodnutí žalovaného ze dne 12. července 2016, č. j. KUKHK-23365/SM/2016-2, sp. zn. 73588/2016/KHK, a rozhodnutí ředitelky mateřské školy, jejíž činnost vykonává Mateřská škola, Fügnerova 750, Jičín, ze dne 23. května 2016, č. j. ZMSFJC-25/2016/3, se zrušují a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.**

III. Žalovaný je povinen nahradit žalobkyním náklady řízení ve výši 28.334,12 Kč k rukám Mgr. Zuzany Candigliota, advokátky se sídlem Burešova 6, Brno, a to do deseti dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

I. Předmět řízení

Žalobkyně (dále také „nezletilé“) včas podanými žalobami dle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), napadly rozhodnutí žalovaného ze dne 30. června 2016, č.j. KUKHK-22795/SM/2016-2, sp. zn. 71023/2016/KHK, a ze dne 12. července 2016, č. j. KUKHK-23365/SM/2016-2, sp. zn. 73588/2016/KHK, kterými zamítnul odvolání žalobkyň a potvrdil rozhodnutí ředitelky mateřské školy, jejíž činnost vykonává Mateřská škola Větrov, Křižíkova 1288, Jičín, ze dne 23. května 2016, č. j. MSJCV 49-3/2016, a rozhodnutí ředitelky mateřské školy, jejíž činnost vykonává Mateřská škola, Fügnerova 750, Jičín, ze dne 23. května 2016, č. j. ZMSFJC-25/2016/3, o nepřijetí žalobkyň k předškolnímu vzdělávání. Důvodem pro nepřijetí žalobkyň k předškolnímu vzdělávání byla skutečnost, že nesplnily podmínky stanovené v § 50 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění účinném ke dni vydání napadeného rozhodnutí (dále jen také „zákon o ochraně veřejného zdraví“), tj. že se nepodrobily stanoveným pravidelným očkováním, aniž by předložily doklad o tom, že jsou proti nákaze imunní nebo se nemohou očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci.

II. Obsah žalob

Obsahy obou žalob byly téměř shodné. Žalobkyně napadly rozhodnutí žalovaného z důvodu nepřezkoumatelnosti, nezákonnosti, protiústavnosti, neboť rozhodnutí nepřiměřeně zasahují do jejich práva na vzdělání, do práva na zdraví a do práva na rodičovskou péči v souladu se svědomím jejich rodičů.

Napadená rozhodnutí se vůbec nevypořádala s výhradou svědomí k povinnému očkování uplatněnou v přijímacím řízení k předškolnímu vzdělávání, ani se nevypořádala s tím, zda nejsou u nezletilých a jejich rodiny dány zdravotní důvody, které brání v jejich očkování a které je potřeba uznat jako zdravotní kontraindikaci nebo výhradu svědomí z důvodu ochrany zdraví nezletilých. Krajský úřad nezohlednil, zda a v jaké míře je v jejich konkrétním případě dán nějaký konkurující veřejný zájem. Rodiče žalobkyň přitom mají závažné důvody k odmítnutí očkování, což řádně a podrobně specifikovali již v počátku obou správních řízení. Jde především o osobní zkušenost s nežádoucími účinky očkování u matky nezletilých a u jejich starší sestry, které nebyly zanedbatelné a které představovaly vleklé, nepříjemné a dlouhodobé zdravotní potíže. Rodiče nezletilých zákonnou povinnost očkování respektovali a plnili a dokonce nejstarší dceru očkovali i nad rámec očkovacího kalendáře dobrovolnými vakcínami, ale až opakované negativní zkušenosti s očkováním v jejich rodině jim zabránily v plnění povinnosti u svých dětí pokračovat.

Případ nezletilých by tedy měl být odlišen od jiných případů odmítání očkování, které nemají takto závažný důvod založený na rodinné zkušenosti s očkováním. Případ by měl být posouzen srovnatelně jako trvalá kontraindikace k očkování tak, aby nezletilé mohly být přijaty k předškolnímu vzdělávání, aniž by byly vystavovány ohrožení zdraví spojenému s riziky očkování, která jsou v jejich konkrétním případě s ohledem na rodinnou anamnézu značně zvýšena a která jsou důvodem, proč svědomí rodičům nezletilých brání je nechat očkovat.

V návaznosti na tato úvodní tvrzení žalobkyně takřka v úplnosti ocitovaly žádost svých zákonných zástupců ze dne 8. 5. 2016 o uznání výjimky (výhrady) svědomí ve vztahu k povinnému očkování jako podmínky pro přijetí do předškolního zařízení, kterou zákonní zástupci žalobkyň předložili spolu se žádostmi o přijetí do mateřské školy. Dále shrnuly podstatu obsahu obou správních rozhodnutí a provedly přehled právní úpravy a judikatury obecných soudů a Ústavního soudu vztahující se jak k problematice výjimky z povinného očkování, tak k problematice zdravotní kontraindikace.

Závěrem této části žalob shrnuly závěry, které dle jejich názoru ze shora uvedeného vyplývají: Zákonná právní úprava stanoví povinnost nechat se očkovat proti nemocem a v termínech stanovených vyhláškou, přičemž u nezletilých mladších 15 let za splnění této povinnosti odpovídá zákonný zástupce. Na druhou stranu ve výjimečných případech může být splnění této povinnosti v rozporu s právy rodičů na svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání, která jsou zakotvena v Listině základních práv a svobod s právní silou ústavního zákona, nebo v rozporu s právem dítěte na ochranu zdraví ve spojení s právem na vzdělání. Ústavní soud a další soudy v posledních letech rozvinuly judikaturu, podle které povinnost podrobit se očkování nelze výjimečně sankcionovat či jinak vynucovat, pokud jsou splněny judikaturou dovozené podmínky pro uplatnění výhrady svědomí nebo náboženského vyznání. Jedním ze způsobů sankcionování nebo vynucování může být i nepřijetí dítěte do mateřské školy. Mateřská škola tedy může v mimořádném případě přistoupit k přijetí dítěte na základě odůvodněné výjimky. Podle Ústavního soudu nelze ke zdravotní kontraindikaci jako k výjimce z povinného očkování přistupovat formalisticky, ale je potřeba zkoumat, zda reálně existují zdravotní důvody, které brání očkování. Kromě toho zkušenost s nežádoucími účinky očkování v rodině může být podle Ústavního soudu důvodem k výjimce z povinného očkování.

V další části žalob se žalobkyně věnovaly aplikaci právní úpravy a judikatury na jejich přijetí k předškolnímu vzdělávání. Dle jejich názoru vyvstávají následující právní otázky:

1. Zda se s takto formulovanou žádostí o udělení výjimky mají správní orgány povinnost vypořádat a zda v odůvodněném případě k ní musí přihlídnout tak, aby nezletilé mohly být přijaty k předškolnímu vzdělávání.
2. Zda na základě formulovaných zdravotních důvodů odmítnutí očkování se měly správní orgány zabývat tím, zda materiálně vzato nejsou splněny podmínky pro uznání zdravotní kontraindikace.

Pokud jde o první otázku, tak dle žalobkyň se jedná o tzv. mezeru v zákoně, kterou je potřeba překlenout ústavně konformním výkladem a/nebo správním

uvážením, neboť zákon sice možnost výjimky výslovně nestanoví, ale právo na výhradu svědomí a právo požádat o výjimku vyplývá přímo z Listiny základních práv a svobod a jasně je vyložil Ústavní soud. Toto právo je tedy zakotveno v právu a je potřeba se jím zabývat v rámci přijímacího řízení.

Pokud Ústavní soud dovodil nutnost uznávat v mimořádných případech výjimku z povinného očkování z důvodu svědomí rodičů s tím, že dokonce i výslovně jako příklad takové situace vyjmenoval situaci žalobkyně, kdy osobu blízkou postihne vážný nežádoucí účinek očkování, pak je nutné z logiky věci tuto výjimku připustit i pro přijímání k předškolnímu vzdělávání, respektive na dítě nevztahovat podmínku uvedenou v § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví. Pokud by se výjimka z důvodu svědomí rodičů nevztahovala i na předškolní vzdělávání dítěte a dítě by tak bylo znevýhodněno v realizaci svého práva na vzdělání, pak by výrok Ústavního soudu o nutnosti výjimek pozbyl smyslu. Ústavní soud jasně řekl, že ve výjimečném případě nesmí být očkování sankcionováno či jinak vynucováno a je zřejmé, že právě odpírání předškolního vzdělávání je způsob nepřímého vynucování povinného očkování.

Správní orgán má dle § 68 odst. 3 správního řádu povinnost v odůvodnění mimo jiné i uvést, jak se vypořádal s návrhy a námitkami účastníků a s jejich vyjádřením k podkladům rozhodnutí. Přestože výhrada svědomí zákonných zástupců je takovou námitkou ve smyslu správního řádu, navíc ústavně-právní námitkou, správní orgán se nijak s touto námitkou nevypořádal. Kromě toho správní orgán v rozporu s § 2 odst. 4 správního řádu nedbal, aby přijaté řešení odpovídalo okolnostem případu a aby při rozhodování skutkově shodných nebo podobných případů nevznikaly nedůvodné rozdíly.

Žalobkyně zdůraznily, že v jejich případě byly splněny všechny judikaturou Ústavního soudu dovozené podmínky pro výhradu svědomí u povinného očkování: 1) ústavní relevance tvrzení obsažených ve výhradě svědomí, 2) naléhavost důvodů, jež k podpoře své výhrady nositel základní svobody uvádí, 3) konzistentnost a přesvědčivost tvrzení dané osoby a 4) společenské dopady, jež může v konkrétním případě akceptovaná sekulární výhrada svědomí mít. Podle jejich názoru je tedy správní orgán povinen se s tím vypořádat.

Pokud je o poslední z uvedených podmínek, pak u veřejného zájmu na ochraně veřejného zdraví a ostatních dětí v kolektivu není možné tento veřejný zájem jednoduše upřednostnit před zájmy dítěte, ale je potřeba se zabývat tím, zda a do jaké míry by přijetím žalobkyně byl tento zájem ohrožen. Pokud je v mateřské škole dostatečná proočkovanost a to až v takové míře, že všechny ostatní děti jsou řádně očkované, pak je zdravotní riziko ze strany neočkované žalobkyně pouze hypotetické. V případě obou dotčených mateřských škol jejich ředitelky potvrdily, že všechny ostatní děti přijaté či docházející do mateřské školy jsou řádně očkované a žádné z nich nemá trvalou kontraindikaci.

Žalobkyně připomněly, že novelou zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále také jen „školský zákon“), účinnou od 1. 1. 2017, se zavádí od 1. 9. 2017 povinná předškolní docházka pro pětileté děti v poslední třídě mateřské školy. Přitom podle Ministerstva zdravotnictví se na tuto povinnou předškolní

docházku nebude vztahovat § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví, který stanoví podmínku povinného očkování pro přístup do předškolního zařízení, tudíž se u této docházky vůbec nebude vyžadovat povinné očkování. Jinými slovy, údajný zájem na ochraně veřejného zdraví, pro kterou je žalobkyním odpíráno předškolní vzdělávání, přestože jsou v jejich případě dány závažné ústavně relevantní důvody pro neočkování, u žalobkyně a) za rok zcela pomine a veřejné zdraví již ohroženo nebude, protože do mateřských škol bude muset být přijímán neomezený počet neočkovaných dětí-předškoláků bez ohledu na důvody jejich neočkování.

V souvislosti s tím žalobkyně připomenuly rovněž ústavněprávní rozměr práva na vzdělání, které je zakotveno nejen v Listině základních práv a svobod, ale i v dodatkovém protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. I když článek 2 Protokolu nespecifikuje, na jaký rozsah vzdělání se vztahuje, z judikatury je zřejmé, že ochrana se vztahuje i na předškolní vzdělávání.

Odpíráním předškolního vzdělávání ovšem není dotčeno jen právo na jejich vzdělání, ale i jejich soukromý život, právo na zdraví a lidská důstojnost. To blíže vysvětlují rodiče žalobkyň ve své výhradě svědomí. Žalobkyně mají ve svém věku přirozenou potřebu kontaktu s vrstevníky, po společnosti vrstevníků touží a vnímají ji pozitivně. Skrze přijímání druhými dětmi v dítěti narůstá vědomí vlastních kompetencí, hodnoty a důstojnosti. Segregace žalobkyň je určitá forma trestu a ostrakizace a ponížením dítěte. Přestože rodiče mají v tomto případě pádné důvody pro výhradu svědomí v otázce povinného očkování, jsou nepřijetím žalobkyň k předškolnímu vzdělávání nepřímo tlačeni k jednání proti svému svědomí a k tomu, aby je nechali očkovat, přestože to může být nepřiměřeně ohrožující pro jejich zdraví s ohledem na anamnézu v rodině. Tím je ohroženo právo na zdraví nezletilých žalobkyň.

Pokud jde o druhou z nastolených otázek, rodiče žalobkyň opírali vznesenou výhradu svědomí především o zdravotní důvody v rodině, které jim zabránily žalobkyně nechat očkovat. Správní orgány se ovšem vůbec nezabývaly tím, zda tyto důvody nezakládají důvod pro uznání zdravotní kontraindikace, která je zakotvena v § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví.

Dle žalobkyň se tím dopustily porušení § 3 správního řádu, neboť nepostupovaly tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Rovněž došlo k porušení § 4 správního řádu, neboť nedošlo k přiměřenému poučení účastníků řízení o jejich právech a povinnostech, přitom to vzhledem k povaze úkonu a osobním poměrům bylo potřebné, a také účastníkům řízení správní orgán neumožnil uplatňovat jejich práva a oprávněné zájmy.

Podle názoru žalobkyň měly správní orgány za situace, kdy jejich rodiče uplatnili argumentaci o zdravotních důvodech jejich neočkování, učinit kroky ke zjištění, zda materiálně vzato nejsou splněny podmínky pro uznání výjimky ze zdravotních důvodů, které odpovídají trvalé kontraindikaci. Rodiče měli být správním orgánem poučeni, zda mají doložit další podklady, aby zdravotní kontraindikace mohla být uznána. To se ale nestalo a rozhodnutí správního orgánu se s namítanými zdravotními důvody neočkování vůbec nevypořádalo, tudíž rozhodnutí bylo překvapivé a nepřezkoumatelné.

Přitom s ohledem na judikaturu Ústavního soudu pojem trvalá kontraindikace je nutné vykládat v souladu s ústavním pořádkem, tedy nikoliv pouze formálně tak, že rodiče předloží lékařskou zprávu dítěte s uvedením „trvalá kontraindikace“ (ale ani o tom nebyli poučeni), ale i materiálně tak, že jde o zdravotní důvody, které brání podání očkovací látky. Tím, zda tyto důvody v daném případě dány byly nebo nebyly, se správní orgány nevypořádaly.

Ze všech shora uvedených důvodů proto žalobkyně shodně navrhy, aby krajský soud rozhodnutí žalovaného zrušil.

III. Vyjádření žalovaného k žalobám

Úvodem svého vyjádření žalovaný zdůraznil, že v rámci správního řízení o přijetí či nepřijetí dítěte k předškolnímu vzdělávání dle § 34 odst. 3 a § 165 odst. 2 písm. b) školského zákona ředitelka mateřské školy zkoumá pouze to, zdali byly splněny podmínky pro přijetí dítěte k předškolnímu vzdělávání.

Správní orgány ve správním řízení jsou vázány zákonnými podmínkami pro přijímání dětí k předškolnímu vzdělávání včetně povinnosti aplikovat i podzákonné právní předpisy. Nemají kompetenci k rozhodnutí o tom, že dítě očkováno být nemusí. Jak ředitelky mateřských škol, tak žalovaný, mají ve vztahu k očkování pouze povinnost zkoumat skutečnost, zdali byla splněna podmínka stanovená v § 34 odst. 5 školského zákona, tedy zda byly dodrženy podmínky stanovené zvláštním právním předpisem, v tomto případě § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví, který v době vydání rozhodnutí výslovně umožňoval do mateřské školy přijmout „*pouze dítě, které se podrobilo stanoveným pravidelným očkováním, má doklad, že je proti nákaze imunní nebo se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci*“. Tato podmínka v případě žalobkyň dodržena nebyla, žalovaný neshledal ani jiná pochybení v rámci postupu ředitelek, tudíž nemohl rozhodnout jinak, než že prvostupňové rozhodnutí potvrdil.

Pokud jde o námitku žalobkyň týkající se výhrady svědomí, žalovaný zopakoval, že v případě správního rozhodování o přijetí dítěte k předškolnímu vzdělávání mu nepřísluší rozhodovat o udělení výjimky z povinnosti očkování. Správní orgány jsou v tomto řízení oprávněny zkoumat pouze to, zda byly splněny zákonem stanovené podmínky pro přijetí. Zákonodárce v případě podmínky očkování nedává ani ředitelce školy, ani žalovanému žádný prostor pro správní uvážení, tzn. možnost v odůvodněném případě nesplnění této podmínky pro přijetí prominout. Proto námitku žalobkyň, že správní orgány měly při vznesení žádosti o výjimku správní uvážení uplatnit, považuje žalovaný za irelevantní.

V žalobkyněmi zmiňovaném nálezu ze dne 3. 2. 2011, sp. zn. III. ÚS 449/06, Ústavní soud dospěl k závěrům, že:

- „*povinné očkování je i ve vztahu k základnímu právu svobodně projevovat náboženství nebo víru přípustným omezením tohoto práva, neboť jde evidentně o opatření (povinnost podrobit se očkování) v demokratické společnosti nezbytné pro ochranu veřejné bezpečnosti, zdraví a práv a svobod druhých,*

- *autonomie rodičů při rozhodování o zdravotnických zákrocích vůči dětem není absolutní,*
- *neexistuje žádné základní právo „nebýt očkovan“ (tj. takové právo není chráněno ústavním pořádkem, ani není uvedeno v Ústavě ani Listině základních práv a svobod).“*

Pokud jde o námitku žalobkyň, že jim žalovaný odepřel právo na předškolní vzdělávání, žalovaný po citacích z judikatury Ústavního soudu vyjádřil domněnku, že v případě přijetí k předškolnímu vzdělávání k porušení ústavně zaručeného práva na přijetí dítěte k předškolnímu vzdělávání dojít nemůže, neboť na něj v zásadě není právní nárok. O přijetí dítěte na základě žádosti jeho zákonného zástupce rozhoduje ředitel mateřské školy. Důvody, pro které žádosti o přijetí dítěte do mateřské školy nemusí vyhovět, pak mohou být různé. Důvodem pro nepřijetí dítěte tak nemusí být pouze nedodržení podmínek stanovených v § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví, ale mohou to být třeba i zákonem výslovně předvídané důvody kapacitní.

Za zcela irelevantní považoval žalovaný závěr žalobkyň, že se správní orgány měly zabývat tím, zda materiálně vzato nejsou splněny podmínky pro uznání výjimky ze zdravotních důvodů, které odpovídají trvalé kontraindikaci, a že rodiče měli být správním orgánem poučeni, zda mají doložit další podklady, aby zdravotní kontraindikace mohla být uznána. Poučovací povinnost správního orgánu v tomto případě dána nebyla. Ředitelky mateřských škol, ani žalovaný nejsou těmi, kdo mají pravomoc uznat zdravotní kontraindikaci. Tím je v souladu s § 46 odst. 2 zákona o ochraně veřejného zdraví pouze poskytovatel zdravotních služeb.

Žalovaný proto navrhoval zamítnutí žalob.

IV. Doklady prokazující žalobní tvrzení

K výzvě krajského soudu doložily žalobkyně doklady, jimiž prokazovaly svá tvrzení ohledně zdravotních komplikací starší sestry A. a své matky, které měly nastat po realizovaném očkování.

V. Jednání soudu

Před zahájením jednání krajského soudu dne 22. 11. 2016 předseda senátu usnesením spojil za souhlasu účastníků řízení a s odkazem na § 39 odst. 1 s. ř. s. obě podané žaloby ke společnému projednání, neboť směřují proti rozhodnutím, která spolu skutkově souvisejí.

Při jednání soudu obě strany v podstatě zopakovaly své argumenty, které uvedly ať už v žalobách nebo ve vyjádřeních k nim či v odůvodnění napadených rozhodnutí. Žalobkyně přiložily na podporu svých tvrzení ještě další podklady specifikované v protokole z jednání.

VI. Skutkové a právní závěry krajského soudu

Krajský soud přezkoumal napadená rozhodnutí a jim předcházející řízení v mezích žalobních bodů v řízení podle části třetí hlavy první a druhé dílu prvního soudního řádu správního.

Jak plyne ze shora uvedeného, stál před posouzením důvodnosti žalob, v nichž žalobkyně brojily proti rozhodnutím žalovaného, kterými zamítl jejich odvolání a potvrdil rozhodnutí ředitelk dvou mateřských škol v Jičíně o nepřijetí žalobkyň k předškolnímu vzdělávání. Důvodem pro nepřijetí žalobkyň k předškolnímu vzdělávání byla skutečnost, že nesplnily podmínky stanovené v § 50 zákona ochraně veřejného zdraví, tj. že se nepodrobily stanoveným pravidelným očkováním, aniž by předložily doklad o tom, že jsou proti nákaze imunní nebo se nemohou očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci.

Žalobkyně napadly správnost a zákonnost žalovaných rozhodnutí v podstatě po dvou liniích.

Za prvé tvrdily, že s ohledem na skutkové okolnosti, které v žalobách popsaly, se správní orgány měly zabývat jejich žádostí o přiznání výjimky pro přijetí do mateřské školy z důvodu, že byla naplněna všechna judikaturou Ústavního soudu vymezená kritéria pro úspěšné vznesení námitky „světské“ výhrady svědomí. Stručně shrnuto, starší sestra žalobkyň se povinnému očkování podrobila, ovšem následně se u ní projevily zdravotní komplikace přetrvávající dodnes. Podobným následkům čelí rovněž matka žalobkyň poté, co se v dospělosti podrobila přeočkování proti tetanu. Tyto skutečnosti dokládaly výpisy ze zdravotnické dokumentace uvedených osob. Z obav, aby se podobné zdravotní komplikace neobjevily rovněž u žalobkyň, odmítli jejich zákonní zástupci setrvale žalobkyně očkovat.

Za druhé žalobkyně namítaly, že správní orgány byly povinny zabývat se jejich tvrzeními o zdravotních komplikacích jejich sestry a matky, a to pro posouzení a zodpovězení otázky, zda, přestože žalobkyně nepředložily formální potvrzení, že se nemohou podrobit očkování pro trvalou kontraindikaci, nebyl ve skutečnosti, s ohledem na shora uvedené, tento zákonný pojem naplněn materiálně.

Pokud jde o tzv. světskou (sekulární) námitku svědomí, žalobkyně mají pravdu v tom, že tou se skutečně Ústavní soud již v minulosti zabýval, konkrétně v nálezech sp. zn. III. ÚS 449/06 a sp. zn. I. ÚS 1253/14, v nichž zformuloval určité „postuláty“ na oprávněnost světské výhrady svědomí.

Ústavní soud však v obou zmiňovaných nálezech posuzoval otázku, za jakých okolností lze upustit od sankcionování nesplnění povinnosti podrobit se očkování. Podle názoru krajského soudu nelze citované závěry přenést i do oblasti posuzování podmínek pro přijetí dítěte k předškolnímu vzdělávání. Při rozhodování o uvedených otázkách jsou totiž přímo dotčena rozdílná základní práva. Ostatně i Ústavní soud volil při přezkumu ústavnosti § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví „pouze“ tzv. test rozumnosti. Ústavní soud navíc v nálezu sp. zn. III. ÚS 449/06 vyslovil, že „ústavněprávní relevancí“ jednání osoby, která se nepodrobila očkování v souladu s požadavky předepsanými právními předpisy, je možné vzít v potaz prostřednictvím § 2 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, tedy skrze hodnocení toho, zda byl v konkrétním případě naplněn materiální znak přestupku.

Při hodnocení otázky, zda lze k předškolnímu vzdělávání přijmout dítě, které se nepodrobilo stanoveným pravidelným očkováním, ale zákonná úprava

neumožňuje vzít v potaz jiné než zdravotní důvody uvedené v § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví (tj. jestli dítě není vůči nákaze imunní nebo zda se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci). Rozhodnutí o nepřijetí dítěte do mateřské školy totiž není sankcí za přestupek či správní delikt (byť to rodiče nepřijatého dítěte mohou jako určitou „sankci“ vnímat). Krajský soud tak nevidí žádný prostor pro takový ústavně konformní výklad zákona, na jehož základě by bylo možné rozhodnout o přijetí dítěte, které se nepodrobilo povinnému očkování, výlučně z důvodu výhrady svědomí.

Prostor pro určitou vstřícnost vůči žadatelům o přijetí k předškolnímu vzdělávání však krajský soud spatřuje při výkladu, kdy jsou splněny zmiňované zdravotní důvody umožňující přijetí dítěte k předškolnímu vzdělávání, tedy kdy dochází k naplnění pojmu trvalá kontraindikace.

Krajský soud v tomto směru odkazuje zejména na závěry Ústavního soudu vyslovené v nálezu jeho pléna sp. zn. Pl. ÚS 16/14, totiž že při výkladu § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví, resp. při posuzování naplnění podmínky trvalé kontraindikace pro výjimku z povinnosti podrobení se povinnému očkování k přijetí do předškolního zařízení, musí být dbáno na to, aby zde nevznikala nerovnost mezi dětmi, kterým z dlouhodobého hlediska brání jejich zdravotní stav podání příslušné očkovací látky (tedy materiální hledisko), a to bez ohledu na to, zda je termín „trvalá kontraindikace“ výslovně (formálně) uveden v příslušném potvrzení poskytovatele zdravotních služeb.

S ohledem na tyto závěry krajský soud nemůže souhlasit s názorem žalovaného, že pokud zákonný zástupce žadatele o přijetí do předškolního zařízení nepředloží doklad s výslovným potvrzením, že se nemůže podrobit povinnému očkování pro trvalou kontraindikaci, znamená to vždy bez dalšího, že výjimka pro přijetí do předškolního zařízení není naplněna a žádost o přijetí musí být zamítnuta. Právě takový přístup má krajský soud za ryze formální, tedy, ve světle citovaného závěru Ústavního soudu, za nesprávný a nepřípustný.

Dle krajského soudu může žadatel o přijetí k předškolnímu vzdělávání prokázat existenci podmínky trvalé kontraindikace i jinak, tedy i pokud nedisponuje dokladem od příslušného lékaře, který by existenci podmínky trvalé kontraindikace výslovně konstatoval. Lze si představit, že naplnění této podmínky může být prokázáno právě i předložením zdravotní dokumentace žadatele, případně zdravotní dokumentace týkající se zdravotního stavu osob jemu blízkých. A to za situace, pokud z těchto důkazů lze dospět k závěru, že zdravotní stav žadatele (a to i s přihlédnutím k případným zdravotním komplikacím osob jemu blízkých) brání podání příslušných očkovacích látek, resp. že je zde odůvodněná vysoká pravděpodobnost, že podání těchto očkovacích látek může u žadatele vést k trvalým vážným zdravotním obtížím.

K prokázání těchto skutečností nepochybně nelze vyloučit ani případné provedení jiných důkazů dle správního řádu coby procesního předpisu, kterým se řízení o přijetí žadatele k předškolnímu vzdělávání řídí.

Posouzení těchto skutečností musí samozřejmě provést ve smyslu příslušných ustanovení správního řádu nejprve správní orgány. Jejich závěry nemohou soudy ve

správním soudnictví nahrazovat či předjímat, ty jsou oprávněny následně správnost a zákonnost těchto závěrů přezkoumat, to je smyslem a úkolem správního soudnictví, jak už mnohokrát zdůraznila judikatura Nejvyššího správního soudu i Ústavního soudu.

V přezkoumávaných věcech této své povinnosti správní orgány nedostály, neboť, jak již shora uvedeno, přistoupily k posouzení žádosti žalobkyň o přijetí k předškolnímu vzdělávání ryze formálně, s přesvědčením, že nejsou povinny se jejich zdravotním stavem dále zabývat, pokud doklad příslušného poskytovatele zdravotních služeb o splnění podmínky trvalé kontraindikace absentoval. Toto pochybení pak nenapravit ani žalovaný z pozice odvolacího orgánu.

Přitom zákonní zástupci žalobkyň současně se žádostmi o přijetí k předškolnímu vzdělávání podali žádosti o uznání výjimky (výhrady) svědomí, v nichž mimo jiné podrobně popsali zdravotní obtíže starší sestry žalobkyň A. a zdravotní obtíže matky žalobkyň, jakož i důvody, proč tyto zdravotní obtíže dle jejich mínění souvisí s podáním příslušných očkovacích látek. Vyjádřili také připravenost a ochotu podpořit svá tvrzení předložením důkazů. Stejně tak při seznámení se s podklady před vydáním prvostupňových správních rozhodnutí poukazovali zákonní zástupci žalobkyň, že podklady pro rozhodnutí o jejich žádostech jsou neúplné. Jak už shora uvedeno, správní orgány obou stupňů tyto podklady nezajímaly, o jejich předložení nestály, námitkami ohledně zdravotního stavu matky žalobkyň a jejich sestry A. se zabývat odmítly. Žalobkyně přitom tyto podklady skutečně mají k dispozici, neboť k výzvě krajského soudu předložily části zdravotní dokumentace jak své sestry, tak své matky, které prokazují minimálně to, že jejich tvrzení o zdravotním stavu těchto osob nejsou nepodložená.

V důsledku toho ovšem správní orgány zatížily svá rozhodnutí vadou nepřezkoumatelnosti pro nedostatek důvodů ve smyslu § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Krajskému soudu proto nezbylo, než pro tuto procesní vadu zrušit jak obě žalovaná rozhodnutí, tak jim předcházející rozhodnutí správních orgánů prvního stupně, tedy rozhodnutí ředitelek mateřských škol o nepřijetí žalobkyň k předškolnímu vzdělávání, a věci vrátit žalovanému k dalšímu řízení (§ 78 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

V dalším řízení budou správní orgány vyslovenými právními závěry krajského soudu vázány (§ 78 odst. 5 s. ř. s.). Umožní tedy žalobkyním předložit ty důkazy, kterými budou dokladovat svá tvrzení o zdravotním stavu starší sestry a matky, a posoudí, zda tyto důkazy prokazují, že v případě žalobkyň byla materiálně naplněna podmínka existence trvalé kontraindikace či zda tyto skutečnosti prokázány nebyly. Pro posouzení a zodpovězení této otázky samozřejmě mohou přistoupit rovněž k provedení jiných důkazů tak, aby byly dodrženy všechny základní zásady činnosti správních orgánů vymezené správním řádem. Skutkové a právní závěry, ke kterým po proběhlém důkazním řízení dospějí, pak přezkoumatelným způsobem uvedou v odůvodnění svých rozhodnutí tak, aby dostala všem náležitostem požadovaným ustanovením § 68 odst. 3 správního řádu.

VII. Náklady řízení

Žalobkyně byly ve věci úspěšné, a proto mají nárok na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.).

Protože žalobkyně byly usneseními předsedy senátu osvobozeny od soudních poplatků, představuje důvodně vynaložené náklady soudního řízení na straně žalobkyň pouze odměna jejich zástupkyně, která je advokátkou, a její režijní výlohy (viz § 35 odst. 2 s. ř. s.).

Zástupkyně žalobkyň specifikovala tyto náklady řízené v písemném vyúčtování ze dne 25. 11. 2016. Krajský soud porovnal toto vyúčtování s obsahem soudního spisu a dospěl k závěru, že náklady řízení byly vyúčtovány řádně a důvodně.

Do doby spojení obou řízení ke společnému projednání učinila zástupkyně žalobkyň 6 úkonů právní služby (2x převzetí a příprava zastoupení, 2x písemné podání žaloby, 2x písemné reakce na výzvu soudu s doložením požadovaných podkladů) po 3. 100,- Kč (srovnej § 11 odst. 1 písm. a/ a d/ vyhlášky č. 177/1996 Sb., dále § 9 odst. 4 písm. d) ve spojení s § 7 cit. vyhlášky). Odměna za tyto úkony právní služby činí 18. 600,- Kč.

Po spojení věcí ke společnému projednání učinila zástupkyně žalobkyň 2 úkony právní služby (2x účast při jednání soudu), ovšem s ponížením odměny za každou takto zastupovanou osobu o 20% (srovnej § 12 odst. 4 citované vyhlášky). Odměna za tyto úkony právní služby činí 4. 960,- Kč. Rovněž má právo na náhradu režijních paušálů za 8 úkonů právní služby po 300,- Kč, tedy 2. 400,- Kč.

Dále zástupkyně žalobkyň účtovala jízdné za cestu osobním automobilem na jednání soudu (trasa Brno – Hradec Králové a zpět, 282 km) ve výši 1. 574,12 Kč (doložila fotokopii velkého technického průkazu použitého osobního vozidla) a náhradu za ztrátu času za 8 půlhodin po 100,- Kč, tedy 800,- Kč.

Právní zástupkyně žalobkyň není registrována jako plátce DPH. Celkem tedy činí náklady řízení na straně žalobkyň 28. 334, 12 Kč.

Proto krajský soud závázal žalovaného povinností žalobkyním tyto prokázané náklady řízení uhradit k rukám jejich zástupkyně, která je advokátkou (§ 149 odst. 1 občanského soudního řádu za použití § 64 s. ř. s.).

Poučení:

Toto rozhodnutí nabývá právní moci dnem doručení účastníkům (§ 54 odst. 5 s. ř. s.)

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí).

Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

V Hradci Králové dne 29. listopadu 2016

JUDr. Jan Rutsch v. r.
předseda senátu